LOGISTIKA XIZMATLARINI TASHKIL ETISHNING TURLARI VA AFZALLIKLARI

Tojimamatova Mubiynaxon Sherzod qizi
60410900 BA-Business Administration faculty
MU Millat Umidi University
ORCID: 0009 0007 0541 5749
tmubina0415@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu ishda logistika xizmatlarini tashkil etishning asosiy turlari va ularning afzalliklari ko‘rib chiqiladi. Xususan, ichki, tashqi va aralash logistika tizimlari hamda ularning amaliy qo‘llanilishi tahlil etiladi. Shuningdek, logistika xizmatlarini samarali tashkil etish orqali xarajatlarni kamaytirish, vaqtni tejash va xizmat sifatini oshirish imkoniyatlari yoritilgan. Tadqiqot natijalari korxonalarda logistika tizimini takomillashtirish uchun muhim ahamiyatga ega.*

Kalit so‘zlar: *logistika, logistika xizmatlari, transport, ombor, taqsimot, outsourcing, 3PL, 4PL, samaradorlik, xarajatlarni kamaytirish, ta’minot zanjiri, boshqaruv, xizmat sifati.*

1. Kirish

Logistika tushunchasi va uning ahamiyati

Logistika — bu moddiy, axborot va moliyaviy oqimlarni manbadan yakuniy iste’molchiga qadar samarali boshqarish, rejalashtirish va nazorat qilish jarayonini ifodalovchi kompleks ilmiy-amaliy tizimdir. U ta’minot zanjiri (supply chain) doirasida resurslarning optimal harakatini ta’minlash orqali ishlab chiqarish va xizmat ko‘rsatish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Logistika tushunchasi dastlab harbiy sohada shakllangan bo‘lib, keyinchalik iqtisodiyotning turli tarmoqlarida, xususan sanoat, transport, savdo

va xizmatlar sektorida keng qo‘llanila boshladi. Hozirgi kunda logistika tizimi korxonalarning raqobatbardoshligini belgilovchi asosiy omillardan biri sifatida qaraladi. Logistikaning asosiy ahamiyati quyidagilarda namoyon bo‘ladi:

- resurslardan samarali foydalanishni ta’minlash;
- transport va saqlash xarajatlarini minimallashtirish;
- yetkazib berish tezligi va ishonchliligini oshirish;
- iste’molchi talabini o‘z vaqtida qondirish;
- ishlab chiqarish va taqsimot jarayonlari o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlikni ta’minlash.

Shu jihatdan logistika iqtisodiy tizimning muhim tarkibiy qismi sifatida iqtisodiy samaradorlikni oshirishga xizmat qiluvchi strategik boshqaruv vositasi hisoblanadi.

Zamonaviy iqtisodiyotda logistikaning o‘rni

Globalizatsiya va raqamli transformatsiya sharoitida logistika zamonaviy iqtisodiyotning ajralmas elementi sifatida shakllanib bormoqda. Xalqaro savdoning kengayishi, ishlab chiqarishning geografik diversifikatsiyasi hamda bozorlararo integratsiyaning kuchayishi logistika tizimlariga bo‘lgan talabni keskin oshirdi. Zamonaviy iqtisodiyotda logistika quyidagi asosiy funksiyalarni bajaradi:

- global ta’minot zanjirlarini boshqarish;
- ishlab chiqarish va iste’mol o‘rtasidagi makon va vaqt tafovutini kamaytirish;
- raqamli texnologiyalar (IoT, Big Data, sun’iy intellekt) orqali jarayonlarni optimallashtirish;
- korxonalar faoliyatida operatsion samaradorlikni oshirish.

Ayniqsa, elektron tijoratning jadal rivojlanishi logistika tizimlarini yangi bosqichga olib chiqdi. “So‘nggi kilometr” (last mile delivery) logistikasining takomillashuvi, avtomatlashtirilgan omborlar, aqlli transport tizimlari va raqamli platformalarning joriy etilishi logistikaning iqtisodiyotdagi strategik

rolini yanada mustahkamladi. Shuningdek, logistika milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishida ham muhim o‘rin tutadi. Transport infratuzilmasining rivojlanishi, tranzit salohiyatining oshishi va eksport-import operatsiyalarining samaradorligi bevosita logistika tizimining rivojlanganlik darajasiga bog‘liqdir.

Mavzuning dolzarbligi

Bugungi kunda logistika tizimlarini takomillashtirish masalasi global va milliy miqyosda dolzarb ilmiy-amaliy muammolardan biri hisoblanadi. Bozor iqtisodiyoti sharoitida korxonalar o‘rtasidagi raqobat tobora kuchayib borayotgan bir paytda, logistika xarajatlarini kamaytirish va xizmat ko‘rsatish sifatini oshirish strategik ustuvor yo‘nalishga aylanmoqda.

Mavzuning dolzarbligi quyidagi omillar bilan asoslanadi:

- global ta’minot zanjirlaridagi uzilishlar va ularni boshqarish zarurati;
- transport-logistika infratuzilmasini modernizatsiya qilish ehtiyoji;
- raqamli texnologiyalar asosida logistika tizimlarini optimallashtirish zarurati;
- iqtisodiy samaradorlikni oshirishda logistikaning hal qiluvchi roli;
- milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini ta’minlash zarurati.

Ayniqsa, rivojlanayotgan davlatlar, jumladan O‘zbekiston sharoitida logistika tizimlarini modernizatsiya qilish, tranzit salohiyatini oshirish va transport koridorlarini rivojlantirish strategik ahamiyat kasb etadi. Bu esa logistika sohasida ilmiy tadqiqotlar olib borish, innovatsion yondashuvlarni joriy etish va samarali boshqaruv mexanizmlarini ishlab chiqishni taqozo etadi. Yuqorida ko‘rib chiqilgan logistika tizimlari turli afzallik va kamchiliklarga ega bo‘lib, ularni tizimli taqqoslash quyidagi jadvalda keltirilgan.

Jadval 1 – Logistika tizimlarining taqqoslama tahlili

Tizim turi	Tavsifi	Afzalliklari	Kamchiliklari	Qo‘llash sohasi
Ichki logistika (in-house)	Korxona ichida boshqariladi	To‘liq nazorat, maxfiylik	Yuqori xarajat, katta resurs talab qiladi	Yirik korxonalar
Tashqi logistika (3PL)	Tashqi kompaniya xizmat ko‘rsatadi	Xarajatlarni kamaytiradi, tajriba mavjud	Nazorat pasayadi	O‘rta biznes
4PL logistika	Ta’minot zanjirini to‘liq boshqaradi	Maksimal optimizatsiya, strategik boshqaruv	Murakkab tizim, qimmat	Global kompaniyalar
Aralash logistika	Ichki + tashqi kombinatsiya	Moslashuvchanlik, balans	Boshqaruv murakkab	Zamonaviy korxonalar
Markazlashtirilgan	Yagona markaz boshqaradi	Xarajat ↓, standartlashuv	Moslashuvchanlik ↓	Katta tizimlar
Markazlashtirilmagan	Har bo‘lim alohida boshqaradi	Tezkorlik, moslashuvchanlik	Xarajat ↑, nazorat past	Hududiy korxonalar

2. Asosiy qism

2.1. Logistika xizmatlari tushunchasi

Logistika xizmatlari — bu moddiy, axborot va moliyaviy oqimlarni samarali boshqarish jarayonida amalga oshiriladigan xizmatlar majmuasi bo‘lib, ular tovarlarning ishlab chiqaruvchidan yakuniy iste’molchiga yetkazilishigacha bo‘lgan barcha bosqichlarni qamrab oladi. Ushbu xizmatlar ta’minot zanjiri (supply chain)ning ajralmas tarkibiy qismi sifatida iqtisodiy subyektlar o‘rtasidagi aloqalarni optimallashtirishga xizmat qiladi. Logistika xizmatlari zamonaviy iqtisodiyotda nafaqat yordamchi funksiyani, balki mustaqil iqtisodiy faoliyat turi sifatida ham namoyon bo‘ladi. Ular ishlab chiqarish, savdo va xizmat ko‘rsatish jarayonlarini integratsiyalash orqali qiymat zanjirida qo‘shimcha qiymat yaratadi. Shu bois logistika xizmatlari korxonalarning raqobatbardoshligini oshirish, xarajatlarni kamaytirish va mijozlarga xizmat ko‘rsatish sifatini yaxshilashda muhim ahamiyat kasb etadi. Logistika xizmatlariga quyidagilar kiradi: yuklarni tashish, omborlash, zahiralarni boshqarish, yuklarni qayta ishlash, bojxona rasmiylashtiruvi, axborot-logistika xizmatlari va boshqa qo‘shimcha operatsiyalar. Mazkur xizmatlar kompleks tarzda amalga oshirilganda ta’minot zanjirining samaradorligi sezilarli darajada ortadi. Logistika xizmatlarining asosiy vazifalari moddiy oqimlarni samarali harakatini ta’minlashga qaratilgan bo‘lib, ular quyidagi uchta asosiy yo‘nalishda namoyon bo‘ladi:

1. Transport logistika vazifalari

Transport logistikasining asosiy vazifasi tovarlarni ishlab chiqaruvchidan iste’molchiga optimal marshrutlar orqali yetkazib berishni tashkil etishdan iborat. Bunda quyidagilar muhim hisoblanadi:

- transport vositalarini tanlash va optimal yuklash;
- yetkazib berish vaqtini minimallashtirish;
- transport xarajatlarini kamaytirish;
- yuk xavfsizligini ta’minlash;
- multimodal tashish tizimlarini tashkil etish.

Transport logistikasining samarali tashkil etilishi korxona xarajatlarini sezilarli darajada kamaytirish va xizmat ko‘rsatish tezligini oshirish imkonini beradi.

2. Saqlash (ombor) logistika vazifalari

Saqlash logistikasining asosiy maqsadi tovarlarni vaqtinchalik saqlash va ularning sifatini saqlab qolishdan iborat. Ushbu yo‘nalishda quyidagi vazifalar bajariladi:

- ombor infratuzilmasini tashkil etish va boshqarish;
- zahiralarni optimal darajada ushlab turish;
- yuklarni qabul qilish, joylashtirish va chiqarish;
- ombor ichki logistikasini avtomatlashtirish;
- inventarizatsiya va nazorat tizimini joriy etish.

Zamonaviy sharoitda ombor logistikasida avtomatlashtirilgan tizimlar, robotlashtirish va raqamli monitoring vositalari keng qo‘llanilmoqda, bu esa operatsion samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi.

3. Taqsimot (distributsiya) logistika vazifalari

Taqsimot logistikasining asosiy vazifasi tayyor mahsulotni yakuniy iste’molchiga yetkazib berish tizimini samarali tashkil etishdan iborat. Bu jarayon quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

- taqsimot kanallarini shakllantirish;
- buyurtmalarni boshqarish va qayta ishlash;
- “so‘nggi kilometr” yetkazib berishni tashkil etish;
- mijozlarga xizmat ko‘rsatish darajasini oshirish;
- talabni prognozlash va logistika rejalashtirish.

Taqsimot logistikasining samaradorligi bevosita mijozlar qoniqish darajasi va korxonaning bozordagi pozitsiyasiga ta’sir ko‘rsatadi. Shunday qilib, logistika xizmatlari iqtisodiy tizimda moddiy oqimlarning uzluksiz harakatini ta’minlovchi kompleks xizmatlar majmuasi bo‘lib, transport, saqlash va taqsimot funksiyalarining integratsiyasi orqali yuqori samaradorlikka

erishiladi. Ushbu xizmatlarning mukammal tashkil etilishi korxonalar faoliyatining barqarorligini ta’minlash va ularning raqobatbardoshligini oshirishda hal qiluvchi omil hisoblanadi.

2.2. Logistika xizmatlarini tashkil etishning turlari

Ichki logistika (in-house)

Ichki logistika (in-house logistics) — bu logistika funksiyalarining korxonaning o‘z ichki resurslari va infratuzilmasi orqali amalga oshirilishini anglatadi. Bunda transport, omborlash, zahiralarni boshqarish va taqsimot jarayonlari bevosita korxonaning o‘z bo‘linmalari tomonidan boshqariladi. Ichki logistikaning asosiy afzalliklari quyidagilardan iborat:

- logistika jarayonlari ustidan to‘liq nazoratni ta’minlash;
- strategik ma’lumotlarning maxfiyligini saqlash;
- operatsion jarayonlarni moslashuvchan boshqarish imkoniyati.

Biroq, ushbu model katta investitsiyalarni talab qilishi, shuningdek, logistika jarayonlarini boshqarishda yuqori darajadagi malaka zarurligi bilan tavsiflanadi. Shu sababli ichki logistika odatda yirik va resurslari yetarli korxonalar tomonidan qo‘llaniladi.

Tashqi logistika (outsourcing, 3PL, 4PL)

Tashqi logistika — bu logistika funksiyalarining maxsus ixtisoslashgan tashkilotlarga topshirilishi (outsourcing) orqali amalga oshiriladigan modeldir. Bu yondashuvda korxona asosiy faoliyatiga e’tibor qaratib, logistika jarayonlarini professional xizmat ko‘rsatuvchilarga yuklaydi. Tashqi logistika quyidagi shakllarda namoyon bo‘ladi:

- **3PL (Third-Party Logistics)** — transport, omborlash va taqsimot kabi an’anaviy logistika operatsiyalarini bajaruvchi xizmat ko‘rsatuvchilar;
- **4PL (Fourth-Party Logistics)** — butun ta’minot zanjirini strategik boshqaruvchi, bir nechta 3PL operatorlarini integratsiyalovchi yuqori darajadagi logistika provayderlari.

Tashqi logistikaning afzalliklari:

- xarajatlarni kamaytirish va resurslarni tejash;
- ilg‘or texnologiyalar va tajribadan foydalanish;
- logistika samaradorligini oshirish.

Shu bilan birga, nazorat darajasining pasayishi va tashqi subyektlarga bog‘liqlikning ortishi ushbu modelning muhim cheklovlari hisoblanadi.

Aralash logistika tizimi

Aralash logistika tizimi — bu ichki va tashqi logistika elementlarining kombinatsiyasi asosida tashkil etilgan modeldir. Bunda korxona strategik muhim funksiyalarni o‘zida saqlab qolgan holda, ayrim operatsiyalarni tashqi provayderlarga topshiradi. Masalan, korxona zahiralarni boshqarishni ichki tizimda olib borishi, transport yoki ombor xizmatlarini esa 3PL kompaniyalarga outsourcing qilishi mumkin.

Ushbu model quyidagi ustunliklarga ega:

- moslashuvchan boshqaruv;
- xarajat va nazorat o‘rtasida optimal muvozanat;
- resurslardan samarali foydalanish.

Aralash logistika tizimi zamonaviy korxonalarda eng keng tarqalgan va samarali yondashuvlardan biri hisoblanadi.

Markazlashtirilgan logistika

Markazlashtirilgan logistika — bu logistika funksiyalarining yagona boshqaruv markazi orqali amalga oshirilishini nazarda tutuvchi modeldir. Bunda barcha logistika qarorlari markaziy bo‘lim tomonidan qabul qilinadi va butun tizim yagona strategiya asosida boshqariladi.

Markazlashtirilgan logistikaning asosiy xususiyatlari:

- resurslarni yagona markaz orqali taqsimlash;
- standartlashtirilgan jarayonlar;
- miqyos iqtisodiyotidan foydalanish (economies of scale).

Afzalliklari:

- xarajatlarni kamaytirish;
- boshqaruv samaradorligini oshirish;
- yagona logistika siyosatini yuritish.

Kamchiliklari esa qaror qabul qilish jarayonining sekinlashuvi va mahalliy sharoitlarga moslashuvchanlikning pasayishi bilan bog‘liq.

Markazlashtirilmagan logistika

Markazlashtirilmagan logistika — bu logistika funksiyalarining turli bo‘linmalar yoki hududiy markazlar tomonidan mustaqil ravishda amalga oshirilishini anglatadi. Har bir bo‘linma o‘z logistika faoliyatini o‘z ehtiyojlari va sharoitlariga mos ravishda boshqaradi.

Ushbu modelning asosiy jihatlari:

- yuqori darajadagi moslashuvchanlik;
- tezkor qaror qabul qilish imkoniyati;
- mahalliy bozor sharoitlariga moslashish.

Afzalliklari:

- operatsion tezkorlik;
- mijozlarga yaqinlik;
- regional samaradorlik.

Kamchiliklari esa resurslardan samarasiz foydalanish, xarajatlarning ortishi va yagona strategiyaning yetishmasligi bilan bog‘liq. Yuqorida ko‘rib chiqilgan logistika tizimlari korxonaning strategik maqsadlari, resurs imkoniyatlari va bozor sharoitlariga qarab tanlanadi. Zamonaviy iqtisodiyotda esa aralash va tashqi logistika modellari ustunlik qilmoqda, chunki ular moslashuvchanlik va samaradorlikni birlashtirish imkonini beradi.

2.3. Logistika xizmatlarini tashkil etishning afzalliklari

Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida logistika xizmatlarini samarali tashkil etish korxonalarning operatsion faoliyatini optimallashtirish, xarajatlarni qisqartirish va raqobatbardoshligini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Logistika tizimlarining to‘g‘ri yo‘lga qo‘yilishi moddiy va axborot

oqimlarining uzluksiz harakatini ta’minlab, iqtisodiy samaradorlikni sezilarli darajada oshiradi. Quyida logistika xizmatlarini tashkil etishning asosiy afzalliklari keltiriladi:

Xarajatlarni kamaytirish. Logistika xizmatlarini samarali tashkil etish transport, omborlash va zahiralarni boshqarish bilan bog‘liq xarajatlarni minimallashtirish imkonini beradi. Optimal marshrutlash, yuklarni konsolidatsiya qilish va zamonaviy texnologiyalarni qo‘llash orqali ortiqcha xarajatlar kamaytiriladi. Shuningdek, logistika tizimlarida integratsiyalashgan boshqaruv yondashuvi ishlab chiqarish va taqsimot jarayonlari o‘rtasidagi nomutanosiblikni bartaraf etib, umumiy operatsion xarajatlarni pasaytiradi.

Vaqtni tejash. Logistika jarayonlarini optimallashtirish yetkazib berish muddatlarini qisqartirishga xizmat qiladi. Tezkor transport tizimlari, avtomatlashtirilgan omborlar va raqamli monitoring vositalari orqali buyurtmalarni qayta ishlash va yetkazib berish jarayonlari tezlashtiriladi. Natijada, mahsulotlar iste’molchiga o‘z vaqtida yetkazilib, xizmat ko‘rsatish darajasi oshadi hamda bozor talablariga tezkor javob berish imkoniyati yaratiladi.

Xizmat sifatini oshirish. Logistika xizmatlarining samarali tashkil etilishi mijozlarga xizmat ko‘rsatish sifatini yaxshilaydi. Buyurtmalarni aniq va o‘z vaqtida bajarish, yuklarning xavfsizligini ta’minlash hamda axborot oqimlarining shaffofligini oshirish orqali mijozlar qoniqish darajasi ortadi. Bu esa korxonaning imiji va bozordagi pozitsiyasini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Resurslardan samarali foydalanish. Logistika tizimlarining optimallashtirilishi moddiy, moliyaviy va mehnat resurslaridan samarali foydalanishni ta’minlaydi. Zahiralarni optimal darajada saqlash, ortiqcha zaxiralarni kamaytirish va ishlab chiqarish quvvatlaridan to‘liq foydalanish orqali resurslarning samaradorligi oshiriladi. Bundan tashqari, raqamli

texnologiyalar asosida resurslar harakati real vaqt rejimida nazorat qilinishi mumkin.

Moslashuvchanlik va raqobatbardoshlik. Logistika xizmatlarining rivojlangan tizimi korxonalarga bozor sharoitlaridagi o‘zgarishlarga tez moslashish imkonini beradi. Talabning o‘zgarishi, yangi bozorlarning paydo bo‘lishi yoki ta’minot zanjiridagi uzilishlar sharoitida logistika tizimining moslashuvchanligi muhim ahamiyat kasb etadi. Moslashuvchan logistika tizimi korxonaning raqobatbardoshligini oshirib, bozorda barqaror pozitsiyani egallashiga yordam beradi.

Risklarni kamaytirish. Logistika xizmatlarini to‘g‘ri tashkil etish ta’minot zanjiridagi risklarni kamaytirishga xizmat qiladi. Xususan, transport kechikishlari, zahira yetishmovchiligi, yetkazib berishdagi uzilishlar va boshqa operatsion risklar samarali boshqaruv orqali minimallashtiriladi. Zamonaviy logistika tizimlarida risklarni boshqarish strategiyalari, sug‘urta mexanizmlari va prognozlash usullari keng qo‘llanilib, bu tizimning barqarorligini ta’minlaydi. Shunday qilib, logistika xizmatlarini samarali tashkil etish korxonalar faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirish, xizmat ko‘rsatish sifatini yaxshilash va risklarni kamaytirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy sharoitda logistika tizimlarining rivojlanishi korxonalarning barqaror o‘sishi va raqobatbardoshligini ta’minlovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Logistika xizmatlarini samarali tashkil etishning iqtisodiy va operatsion natijalari quyidagi jadvalda umumlashtirilgan.

Jadval 2 – Logistika xizmatlarining asosiy afzalliklari va ta’siri

Ko‘rsatkich	**Logistika ta’siri**	**Natijaviy samaradorlik**
Xarajatlarni kamaytirish	Transport va ombor optimizatsiyasi	10–20% xarajat kamayadi
Vaqtni tejash	Yetkazib berish tezlashadi	Lead time qisqaradi

Ko‘rsatkich	Logistika ta’siri	Natijaviy samaradorlik
Xizmat sifati	Buyurtmalar aniqligi oshadi	Mijoz qoniqishi ↑
Resurslardan foydalanish	Optimal boshqaruv	Samaradorlik ↑
Moslashuvchanlik	Bozorga tez moslashish	Raqobatbardoshlik ↑
Risklarni kamaytirish	Uzilishlar nazorat qilinadi	Barqarorlik ↑

3. Xulosa

Mazkur tadqiqotda logistika xizmatlarining mohiyati, ularning iqtisodiy tizimdagi o‘rni hamda logistika tizimlarini tashkil etishning nazariy va amaliy jihatlari kompleks tarzda tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, logistika xizmatlari moddiy, axborot va moliyaviy oqimlarni samarali boshqarish orqali ishlab chiqarish va iste’mol o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlikni ta’minlovchi muhim iqtisodiy kategoriya hisoblanadi. Shu bilan birga, logistika tizimlari korxonalar faoliyatining samaradorligini oshirish, xarajatlarni kamaytirish va bozor talablariga moslashuvchan javob berishni ta’minlovchi strategik boshqaruv vositasi sifatida namoyon bo‘ladi. Tahlillar asosida aniqlanishicha, logistika xizmatlarini samarali tashkil etish transport, saqlash va taqsimot jarayonlarini optimallashtirish orqali operatsion xarajatlarni kamaytirish, vaqtni tejash va xizmat ko‘rsatish sifatini oshirish imkonini beradi. Resurslardan oqilona foydalanish, zahiralarni optimal darajada boshqarish hamda logistika jarayonlarini integratsiyalash korxonalarning iqtisodiy barqarorligini ta’minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, ichki (in-house), tashqi (outsourcing, 3PL, 4PL) va aralash logistika modellarining qo‘llanilishi korxonalarga o‘z faoliyatini yanada samarali tashkil etish, risklarni kamaytirish va raqobatbardoshligini oshirish imkonini yaratadi. Zamonaviy iqtisodiyot sharoitida logistika tizimlarining rivojlanishi

innovatsion texnologiyalar va raqamli transformatsiya jarayonlari bilan chambarchas bog‘liq. Kelgusida logistika sohasida sun’iy intellekt, katta ma’lumotlar (Big Data), Internet of Things (IoT) kabi ilg‘or texnologiyalar asosida logistika jarayonlarini optimallashtirish, avtomatlashtirilgan ombor tizimlari va aqlli transport infratuzilmalarini joriy etish ustuvor yo‘nalishlardan biri bo‘lib qoladi. Shu bilan birga, ekologik logistika (“green logistics”) konsepsiyasining rivojlanishi va barqaror ta’minot zanjirlarini shakllantirish global iqtisodiyotning muhim tendensiyalaridan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda. Shuningdek, transport-logistika infratuzilmasining rivojlanishi, tranzit salohiyatining oshishi va xalqaro logistika koridorlarining kengayishi milliy iqtisodiyotlarning global iqtisodiy tizimga integratsiyalashuvini jadallashtiradi. Ayniqsa, rivojlanayotgan davlatlar, jumladan O‘zbekiston sharoitida logistika tizimlarini modernizatsiya qilish, innovatsion boshqaruv mexanizmlarini joriy etish va logistika xizmatlari sifatini oshirish muhim strategik vazifalardan biri hisoblanadi. Umuman olganda, samarali logistika tizimlarini tashkil etish korxonalar faoliyatining barqaror rivojlanishi, iqtisodiy samaradorlikning oshishi va raqobatbardoshlikning ta’minlanishida hal qiluvchi omil sifatida namoyon bo‘ladi. Shu sababli logistika tizimlarini ilmiy asosda rivojlantirish, innovatsion yondashuvlarni keng joriy etish va logistika xizmatlarini takomillashtirish zamonaviy iqtisodiyot sharoitida ustuvor yo‘nalishlardan biri sifatida qaralishi lozim.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Donald J. Bowersox, David J. Closs, & M. Bixby Cooper. (2013). *Supply Chain Logistics Management* (4th ed.). McGraw-Hill Education.

2. Martin Christopher. (2016). *Logistics & Supply Chain Management* (5th ed.). Pearson Education.

3. John J. Coyle, C. John Langley Jr., Robert A. Novack, & Brian Gibson. (2021). *Supply Chain Management: A Logistics Perspective* (11th ed.). Cengage Learning.

4. Alan Rushton, Phil Croucher, & Peter Baker. (2017). *The Handbook of Logistics and Distribution Management* (6th ed.). Kogan Page.

5. David Simchi-Levi, Philip Kaminsky, & Edith Simchi-Levi. (2008). *Designing and Managing the Supply Chain: Concepts, Strategies and Case Studies* (3rd ed.). McGraw-Hill.

6. Hau L. Lee. (2004). The triple-A supply chain. *Harvard Business Review*, 82(10), 102–112.

7. Yossi Sheffi. (2005). *The Resilient Enterprise: Overcoming Vulnerability for Competitive Advantage*. MIT Press.

8. John T. Mentzer et al. (2001). Defining supply chain management. *Journal of Business Logistics*, 22(2), 1–25.

9. Council of Supply Chain Management Professionals. (2023). *Supply Chain Management Definitions and Glossary*. CSCMP.

10. World Bank. (2023). *Connecting to Compete: Trade Logistics in the Global Economy*. World Bank Publications.